

Anteusz ereje

Családrege a kisebbségi sorsról

Móricz Zsigmond írta: „A magyarság a történelem folyamán öt krisztusi sebet kapott: Muhi, Mohács, Kismajtény, Világos és Trianon.” Az első világháborút követően, 1919-ben a csehszlovák hadsereg elfoglalta Magyarország északi részét. A trianoni békeszerződés végleg rögzítette: északon a Duna határfolyó; bal parti része a Csehszlovák Köztársaságé lett. Az 1938-as első bécsi döntés (november 2.) a Felvidék magyarlakta területeinek túlnyomó részét visszacsatolta országunkhoz, a második világháború után azonban mind-az újra Csehszlovákiához került.

Ebben a történelmi hinta-palintában játszódik Jezsó Ákos *Megyek túlra* című családregeje. Janda Kálmán matematika-fizika szakos tanár Dunaszerdahelyen vezeti a római katolikus iskolát. Szerelme, későbbi felesége Rózsika, Saránkay Ferenc nyugdíjas tüzérkapitány lánya.

Az első lelki próba: Janda Kálmán tartalékos tüzértiszt behívót kap a cseh hadseregbe. Azok a katonák vették el tőle Pozsonyt, akiknek a mundériját viseli. Húsz magyar nemzetiségű katonát agyonlőnek, mert megtagadták, hogy eleget tegyenek honvédelmi kötelezettségeiknek.

A második lelki próba: húsz év után megszűnik a megszállás, és a Felvidék egy része – benne Csallóköz és Duna-

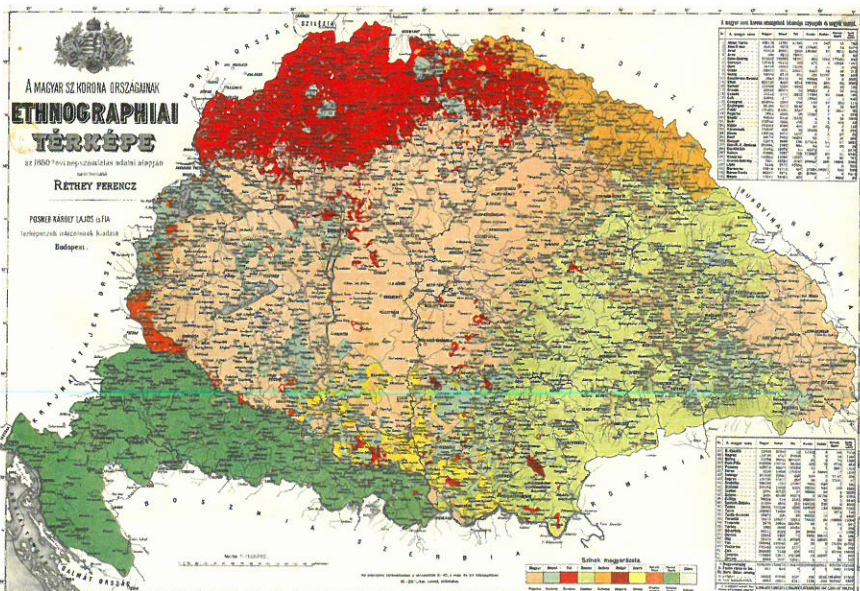
szerdahely is – visszakerül Magyarországhoz. Az emberek sírnak. Éneklük a betiltott *Himnusz*t. Janda Kálmán esküt tesz a Szent Koronára.

A harmadik lelki próba: a második világháború. A könyv főhőse részt vesz a harcokban. Gyilkossá válik, mert társát védendő megöl egy szovjet katonát. A háború végén Belgiumba, az Ardennekbe kerül, majd amerikai hadifogságba esik.

A negyedik lelki próba: Szlovákiában államosítják az összes iskolát, és megszüntetik a magyar nyelvű iskolákat. „Kálmán már nem is tudta, hogy pontosan hol van: Magyarországon van-e még, vagy már újra Csehszlovákiában?” Hitet kell tenni az új hatalom mellett és kérelmezni a reszlovákizálást. Dunaszerdahely Dunajská Streda lesz.

Az ötödik lelki próba: Janda Kálmán átszökik a határon. „Úgy érezte, mindenre felkészült. A legrosszabbra is. Arra, hogy végérvényesen el kell hagynia a hazáját azért, hogy végre meglelje hazáját.”

A hatodik lelki próba: hősünk és családja nem vállalja a reszlovákizálást, ezért a kitelepítettek sorsára jutnak. Magyar területen folytatódik az életük, de a családfő nem hajlandó belépni a pártba – az egyházi iskolákat államosítják –, ezért elveszti az állását. „Végtelenül el volt keseredve. Úgy érezte, igaztalanul bántják. Már másodjára. Először odaát, Túlön bántották azért,

JEZSÓ ÁKOS MEGYEK TÚLRA

Jezsó Ákos: *Megyek túlra*. Magyar Napló Kiadó, Budapest, 2017. Ára 2500 forint

mert magyarnak vallotta magát. És emiatt a hatalom ottani birtokosai elkergették szülőföldjéről. Most pedig a hazája bántja azért, mert vallásosnak vallotta magát. És emiatt a hatalom itteni birtokosai elkergették a hivatásából.” Végül Abdán igazgató-helyettes lesz.

Jezsó Ákos nagy megjelenítő erővel ábrázolja a kisebbségi állapot keserű kenyerét, hősének sokirányú lelki tusáját, amelyet a történelmi változások idéztek elő. „A magyarság közös kínja, a szétszakítottság közös kínja, amit csak az érezhet meg, aki átélte a kisebbségi lét sanyarú sorsát – írja a szerző. – A kitaszítottságot, a reménytelenséget s az új urak gögös gyűlöletét.”

A regényben vissza-visszatérő gondolatok az igazság keresése, filozófiai szintre emelése. „Az igazság nem létezik. Csak az erő és a hatalom” – olvassuk. Kálmán apósa mondja a fiúnak: „Jézus a törvény legfontosabb gondolatának az igazságosságot, irgalmat és hűséget nevezte.” A regény azt sugallja, hogy nem létezik igazságosság – sem a bírósági termeken belül, sem azon kívül. A kisebbségi lét is ezt igazolja.

Jezsó Ákos fölüeny írói tollal, gördülékenyen, a pontos történelmi fordulatok tükrében szaguld át több évtizeden, és ott áll meg, ahol a kisebbségben élő magyar lélek már-már halálos sebet kap. Fájdalommal tesszük le a könyvet, amely sok magyar sors példázata lehet. Talán csak a mindenkit legyőző Anteusz ereje, amelyet a magyar földtől kap a szívük, segíti őket.

■ KÓ ANDRÁS